

Sosionomin AMK-opinnot osana ammatillisen osaamisen kehittymistä

Eliisa Niromaa

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Sosionomin AMK-opinnot osana ammatillisen osaamisen kehittymistä

Eliisa Niromaa
Sosionomi
Opinnäytetyö
11/2024

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda sähköinen portfoliokoonti opintojen keskeisimmistä teemoista sekä luoda infograafi, josta ilmenee sekä työnantajan että työntekijän näkökulmasta omaehtoisten opintojen hyödyt. Lisäksi tarkoituksena oli oma oppimisprosessi. Tavoitteena oli tehdä näkyväksi sosionomin ammattikorkeakouluopintojen synnyttämä kasvu ja hyöty osana ammatillisen osaamisen kehittymistä. Työelämäkumppanina oli Pirkanmaan edunvalvontatoimisto.

Opinnäytetyön tietoperustassa tarkastellaan sosionomin kompetensseja, ammatillisen osaamisen kehittymistä sekä sähköisen portfolion käyttöä asiantuntijuuden kasvun tukena. Sähköisen portfolion ja infograafin sisältö koostuu tekijän opintojen aikaisista havainnoista ja oivalluksista sekä niitä tukevista lähteistä. Kehittämismenetelmänä on autoetnografia, joka on laadullisen tutkimuksen lähestymistapa. Autoetnografia on systemaattinen ja suunnitelmallinen keino päästä tavoitteisiin ja tieto rakentuu teorian sekä kokemuksen yhteisvaikutuksesta.

Opinnäytetyöprosessissa syntyneet tuotokset ilmentävät omaehtoisten opintojen hyötyjä ja merkittävyyttä ammatillisen kehittymisen näkökulmasta sekä antavat konkreettista tietoa työnantajalle opintojen sisällöstä ja sen teemoista. Sähköisen portfolion käyttäminen sosiaalialalla tai sosiaalialan opinnoissa mahdollistaa oman osaamisen esille tuomista visuaalisin keinoin.

Asiasanat: sähköinen portfolio, infograafi, autoetnografia, sosionomin kompetenssit, ammatillisen osaamisen kehittyminen

Eliisa Niromaa

Bachelor of Social Services Degree Studies as Part of Professional Competence

Development

Year	2024	Pages	30
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to create an electronic portfolio collection of the main themes of the studies and to create an infographic demonstration the benefits of self-motivated studies from both the employer's and the employee's point of view. It was also intended to be a learning process of its own. The aim was to make the growth and benefit visible generated by Bachelor of Social Services studies as part of the development of professional competence. The working partner was the Pirkanmaa advocacy office.

The theoretical background of the thesis examines the competencies of a sociology, the development of professional competence, and the use of an electronic portfolio to support the growth of expertise. The contents of the electronic portfolio and infographic demonstration consist of observations and insights during the author's studies, as well as sources supporting them. The method of development is autoethnography, which is an approach of qualitative research. Autoethnography is a systematic and methodical way of achieving goals and knowledge is built on the combined effect of theory and experience.

The outputs created in the thesis process reflect the benefits and significance of self-motivated studies from the point of view of professional development and provide concrete information to the employer on the content of the studies and its themes. Using an electronic portfolio in the social field or in social studies makes it possible to bring out one's own competence through visual means.

Keywords: electronic portfolio, infographic, autoethnography, competence in sociology, development of professional competence

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	7
3	Sosionomin kompetenssit ja ammatillinen osaaminen	7
3.1	Eettinen osaaminen.....	8
3.2	Asiakastyön osaaminen	8
3.3	Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	9
3.4	Yhteiskuntaosaaminen.....	9
3.5	Tutkimuksellinen osaaminen	9
3.6	Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen	10
4	Yleinen osaamisen kehittyminen sosionomitutkinnossa.....	10
4.1	Elinikäinen oppiminen	11
4.2	Opintojen kautta saavutettu yleinen osaamisen kehittyminen	11
5	Opinnäytetyön tyypit	12
5.1	Sähköinen portfolio	12
5.2	Infograafi.....	13
6	Opinnäytetyön toteutus	13
6.1	Tarkoitus ja tavoite.....	13
6.2	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	14
6.3	Kehittämistyön suunnittelu ja toteutus.....	14
6.4	Kehittämistyön arviointi.....	15
6.5	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	16
7	Opinnäytetyönä syntyneet tuotokset.....	17
7.1	Sähköinen portfolio opinnoista.....	18
7.1.1	Substanssiosaaminen	19
7.1.2	Asiakaslähtöisyys	19
7.1.3	Esihenkilö- ja tiimityö	20
7.2	Infograafi	21
8	Yhteenveto ja pohdinta	22
	Lähteet.....	25
	Kuviot	28
	Liitteet	29

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda sähköinen portfoliokoonti opintojen keskeisimmistä teemoista sekä luoda infograafi, josta ilmenee sekä työnantajan että työntekijän näkökulmasta omaehtoisten opintojen hyödyt. Lisäksi tarkoituksena oli oma oppimisprosessi. Tavoitteena oli tehdä näkyväksi sosionomin ammattikorkeakouluopintojen synnyttämä kasvu ja hyöty osana ammatillisen osaamisen kehittymistä. Työelämäkumppanina oli Pirkanmaan edunvalvontatoimisto.

Työskentelen yleisessä edunvalvonnassa Pirkanmaan edunvalvontatoimistossa edunvalvontasihteerinä sekä kahden tiimin yksikkövastaavana. Työt edunvalvonnassa olen aloittanut vuonna 2013 ja ennen edunvalvontaa olen ollut töissä sosiaaliammattilaisena viisi vuotta toimeentulotuen parissa. Olen valmistunut merkonomiksi vuonna 2001 sekä ympäristösuunnittelun artesaaniksi vuonna 2003. Edellisistä opinnoistani on siis kulunut yli 20 vuotta, jonka vuoksi kontrasti ammattikorkeakouluopintojen merkityksestä sekä opintojen kautta saavutetusta hyödystä on konkreettinen.

Aiheena ammatillisen osaamisen kehittyminen on aina ajankohtaista, etenkin sosiaalialalla. Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) määrittelee, että ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen, ovat sosiaalihuollon ammattihenkilön velvollisuuksia. Laissa mainitaan myös, että työnantajan tulee huolehtia, että edellytykset ja mahdollisuudet ammattitaidon kehittämiseen ovat jokaisella työntekijällä. Edunvalvontasihteerin työtä ei välttämättä mielletä perinteiseksi sosiaalialaan liittyväksi työksi, mutta keskeisin työtehtäväni on edustaa päämiehiä Suomen sosiaalipalvelujärjestelmässä ja siksi sosiaalialan lainsäädäntö ja sen tunteminen sekä soveltaminen ovat olennainen osa omaa työnkuvaani.

Suomen hallitus on lakkauttanut aikuiskoulutustukijärjestelmän elokuusta 2024 alkaen. Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut monen työntekijän alan vaihtamisen sekä lisäkouluttautumisen työn ohessa. Opintojen suorittaminen työn ohessa, ilman aikuiskoulutustuen mahdollisuutta tulee olemaan monille haastavampaa. Näin ollen uskon, että tulevaisuudessa työnantajien osuus omaehtoisten opintojen mahdollistamisessa ja tukemisessa tulee kasvamaan. Tästä syystä mielestäni on tärkeää nostaa konkreettisesti esiin koulutuksen tuomat hyödyt sekä ammatillisuuden kehittyminen niin työntekijän kuin työnantajan näkökulmasta.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Opinnäytetyön työelämäkumppanina oli Pirkanmaan edunvalvontatoimisto, jossa työskentelen vakituksena edunvalvontasihteerinä ja huolehdin noin 280 päämiehen etujen ja oikeuksien toteutumisesta Suomen sosiaalipalvelujärjestelmässä sekä toimin yksikkövastaavana kahdelle sihteeritiimille. Pirkanmaan edunvalvontatoimisto toimii Oikeusministeriön hallinnonalalla ja on osa Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriä (Oikeuslaitos 2024). Yleinen edunvalvonta toimii Oikeusministeriön alaisuudessa, yhdessä ulosottolaitoksen, syyttäjä- ja tuomioistuinlaitosten, rikosseuraamuslaitoksen sekä oikeusavun ja talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit lakkaavat 1.1.2025 kun uusi Oikeuspalveluvirasto aloittaa toimintansa.

Yleisen edunvalvonnan toiminta perustuu holhoustoimilakiin ja toimintaa valvoo Digi- ja väestötietovirasto. Holhoustoimilain (442/1999) mukaan tehtävänä on asiakkaan eli päämiesten etujen ja oikeuksien valvominen, sellaisten henkilöiden osalta, jotka eivät syystä tai toisesta pysty itse huolehtimaan omista taloudellisista asioistaan. Yleistä edunvalvontaa voidaan myös tarvittaessa laajentaa lain säädösten mukaisesti koskemaan muitakin kuin taloudellisia asioita. Yleisen edunvalvonnan lisäksi edunvalvontapalveluja tuotetaan myös ostopalveluina sekä yksityishenkilöt voivat toimia edunvalvojana edunvalvontavaltuutuksella.

Kehittämistyöryhmä (Oikeusministeriö 2020a, 15-16) mainitsee laatimassaan edunvalvonnan käsikirjassa, että toimintaa säädellään myös hallintolaissa (434/2003), virkamieslaissa (750/1994) sekä noudatetaan hyvää hallintotapaa ja hyvää edunvalvontatapaa. Tämän lisäksi kehittämistyöryhmä on laatinut palvelulupauksen, jota kaikki oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ovat sitoutuneet noudattamaan. Käsikirjassa (Oikeusministeriö 2020, 62) mainitaan myös, että edunvalvontasihteeereillä on keskeinen asema, kun hoidetaan päämiesten taloutta ja varallisuutta. Edunvalvontasihteerit hoitavat työtään virkavastuulla ja toimistojen sisäisten tehtäväjakojen mukaisesti.

3 Sosionomin kompetenssit ja ammatillinen osaaminen

Raatikainen, Rahikka, Saarnio, Vepsä & Hyvärinen (2019, 20-21) toteavat, että kompetenssi on osaamisen lähikäsite, joka sisältää työntekijän valmiudet, kyvyt, taidot ja ominaisuudet tietystä tehtävästä suoriutumiseksi menestyksellisesti.

Sosiaalialan amk-verkoston työvaliokunta eli SOAMK (2023) on määritellyt Sosionomin kompetenssit, joita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen.

3.1 Eettinen osaaminen

Eettiseen osaamiseen liittyen, sosionomi osaa toimia ottaen huomioon ihmis- ja perusoikeussäännökset, sosiaalialan arvot, ammattieettiset periaatteet sekä oman ihmiskäsityksen ja arvomaailman ymmärtämisen merkityksen asiakastyössä. Sosionomi osaa toimia arvostiriitoja sisältävissä tilanteissa eettisesti perustellen. Lisäksi osa-alueina yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen, yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle asettuminen. (Raatikainen ym. 2019, 20-21.)

Talentian (2022) sosiaalialan ammattihenkilön eettisissä ohjeissa todetaan, että ammattieettinen toiminta on sekä yksilöllinen että yhteisöllinen asia. Koko työyhteisön ja organisaation on osallistuttava eettiseen keskusteluun, pohdintaan ja päätöksen tekoon. Sosiaalialan toimintaympäristöjen muuttuessa pohditaan oikeata, väärää, oikeudenmukaisuutta, tarkoituksenmukaisuutta sekä kohtuutta ammattieettisestä näkökulmasta. Ammattietiikkaa ohjaa ihmisarvo ja ihmisoikeudet, jotka pitävät sisällään muun muassa itsemääräämisoikeuden, valinnan vapauden ja koskemattomuuden. Asiakasta koskevia päätöksiä ei tehdä pelkästään tiedon ja kokemuksen perusteella, vaan päättelyketjun osana on myös eettinen harkinta. Taloudellisten voimavarojen rajallisuus sekä ihmisten ongelmatilanteiden kompleksisuus ja niitä koskevien tietojen epätäydellisyys ovat usein perusta viranomaisen harkintavallalle. Päätös perustuu silloin käytettävissä olevaan tietoon. Harkintavallan käyttöä ohjaa ammattietiikka ammattihenkilön työssä.

3.2 Asiakastyön osaaminen

Asiakastyön osaamisalueeseen sisältyy ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luominen, asiakkaan palvelutarpeen arvioiminen, yksilöiden sekä perheiden arjen ja keskinäisten suhteiden kasvun ja kehityksen tukeminen, asiakkaan palveluprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi, hyvinvoinnin suoja- ja riskitekijöiden tunnistaminen, ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmien soveltaminen. Lisäksi asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen voimavarojen ja osallisuuden tavoitteellinen tukeminen ja ohjaaminen, asiakastyön teoreettisten työorientaatioiden ja menetelmien soveltaminen ja arviointi, kulttuurisensitiivinen ja moninaisuutta tukeva sekä kulttuurien välisen vuoropuhelun edistävä toiminta sekä ohjaustyön tekeminen sähköisissä toimintaympäristöissä, asiakkaiden ohjaaminen sähköisten palveluiden käyttämisessä sekä asiakastyön arvioiminen ja asiakaslähtöinen dokumentointi. (Raatikainen ym. 2019, 20-21.)

3.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen pitää sisällään hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen liittyvien paikallisten ja globaalien haasteiden ja niiden vaikutusten jäsentämisen sosiaali- ja terveydenhuollossa, alan juridisen säädöspohjan tuntemisen sekä keskeisen lainsäädännön soveltamisen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestämisen ja tuottamisen tavat sekä niiden ohjauksen ja valvonnan hallitsemisen. Lisäksi julkisten, yksityisten sekä kolmannen sektorin palvelujärjestelmien tuntemisen ja sosiaaliturvaohjauksen hallitsemisen, tarvelähtöisen palveluiden yhteensovittamisen sekä muutoksen eteenpäin vieminen ja aktiivinen sosiaalialan asiantuntijana toimimisen ja asiakkaan edun perustelemisen moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä. (Raatikainen ym. 2019, 20-21.)

Laaksonen, Laitinen, Hiilamo, Hautaviita, Hyvärinen, Vänni... (2020, 60-61) toteavat, että monimutkainen, sektoroitunut ja pirstaleinen palvelujärjestelmä on vaatinut rakenteiden ja palvelujärjestelmän selkeämpää kehittämistä ja mallintamista. Palveluohjaus, jota järjestelmässä tarvitaan, on laadukas, vaikuttava, tuottava ja päällekkäisiä palveluita välttävä palveluohjaus. Palveluohjaus on asiakkaan monipuolisen avun ja tuen arviointia, palveluiden oikea-aikaisuutta ja vaikuttavuutta. Tavoitteena on tarkoituksenmukaisia ja joustavia palveluita sekä prosessin arviointia eri vaiheissa. Asiakkaan monitoimijuutta tuetaan palvelutarpeen arvioinnissa. Verkostomaisen ja moniammatillisen osaamisen ja yhteistyön tuloksena kehitetään moniammatillisuuden lisäksi toiminnan rakenteita sekä sujuvia palvelupolkuja.

3.4 Yhteiskuntaosaaminen

Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen sisältää ammatilliseen kriittiseen reflektioon kykenemisen, epätasa-arvon, huono-osaisuuden ja hyvinvointia tuottavien kansallisten ja globaalien rakenteiden ja prosessien analysoimisen sekä syrjäytymisen ehkäisemisen. Lisäksi ammattilainen kykenee puolustamaan haavoittuvassa asemassa olevien ja vaiennettujen ihmisten etuja sekä kohtuuttomien elämäntilanteiden esiintuominen vastuullisille toimijoille sekä poliittiseen päätöksentekoon, julkishallinnollisen päätöksenteon tunteminen sekä sen järjestelmien toimintaperiaatteiden mukaan toimimisen. Lisäksi myös kansalaisten osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien edistäminen sekä eri toimijoiden kanssa tehtävä vaikuttamistyö. (Raatikainen ym. 2019, 20-21.)

3.5 Tutkimuksellinen osaaminen

Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen pitää sisällään innovatiivisen ongelmanratkaisun ja verkostoyhteistyön sosiaalialan kehittämisessä, kumppanuuslähtöisen asiakastyön menetelmien, työkäytäntöjen sekä palveluprosessien kehittämistä,

kehittämishankkeiden suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä hyvinvointia edistävän tiedon tuottamisen ja arvioimisen osaamista sekä tutkimus- ja kehittämismenetelmien toimintakäytäntöjen kehittämistä. Lisäksi sosionomi osaa toimia tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. (Raatikainen ym. 2019, 20-21.)

Laurean (2024) opetussuunnitelman mukaan sosionomi oppii opintojen aikana arvioimaan oman alan tutkimuksellista tietoa kriittisesti, valitsemaan tarkoituksenmukaisia tutkimuksellisia kehittämistyön menetelmiä sekä perustelemaan valintoja, keräämään ja analysoimaan aineistoa tutkimukselliseen kehittämistyöhön, tulkitsemaan tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia ja tekemään johtopäätöksiä tuloksista, tekemään tutkimuksellista kehittämistyötä huomioiden tietosuoja- ja tietosuojalainsäädännön, hyvän tieteellisen käytännön ja aineistonhallinnan toimintamallit sekä lisäksi toimimaan tutkimuksellisen kehittämistyön edellyttämässä viestintätilanteissa ja tuottaa tutkimuksellista tekstiä.

3.6 Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen

Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen sisältää yhteistyökykyisen toiminnan monialaisessa tiimissä ja työyhteisössä sekä kansainvälisissä ympäristöissä, työyhteisön lähijohtajana toimimisen, keskeisten työlainsäädännön tuntemisen sekä työturvallisuuden edistämisen sekä itsensä johtamisen osaamisen sekä oman ja työyhteisön työhyvinvoinnin edistämisen. Lisäksi työn laadun, tuloksien ja vaikutusten arvioimisen sekä talouden ja strategisen johtamisen merkityksen tuntemisen omassa työssä sekä sosiaalialan yrittäjätoiminnan perusedellytykset. (Raatikainen ym. 2019, 20-21.)

4 Yleinen osaamisen kehittyminen sosionomitutkinnossa

Raatikainen ym. (2019, 34-35) toteavat ammatillisesta kasvusta ja asiantuntijuudesta, että pätevyys toimia tietyssä ammatissa on yhteiskunnallisen työnkuvan velvoittamaa ammattitaitoa, joka on hankittu koulutuksen ja kokemuksen kautta. Asiantuntijuuteen sisältyy näiden lisäksi ammattieettinen ulottuvuus, jonka perustana on kollektiivinen ymmärrys monimuotoisista kytköksistä ja käytännön työstä saadusta erikoistiedosta. Ammattietiikka sekä sen pohtiminen ja reflektointi kuuluvat oleellisesti ammatilliseen toimintaan.

Laaksonen, Laitinen, Hiilamo, Hautaviita, Hyvärinen & Vänni (2020, luku 7) toteavat, että osaamista voidaan määritellä monin tavoin. Yhtenä yleisenä määritelmänä on osaamisen määrittely tiedon, taidon ja asenteen kautta, jota edelleen käytetään esimerkiksi EU:ssa. Nämä eri osa-alueet tukevat toisiaan ja kaikki tarvitsevat osaamisen päivittämistä. Esimerkiksi ammattilaisen omiin asenteisiin sekä kykyyn kohdata asiakkaita voidaan vaikuttaa tietämyksen lisäämisellä.

4.1 Elinikäinen oppiminen

Ajatus elinikäisestä oppimisesta haastetaan omaksumaan jo opintojen aikana, työelämän jatkuvan muutosten vuoksi. Jatkuvan oppimisen, tiedon etsinnän ja siihen kriittisen suhtautumisen, ideoinnin, innovoinnin sekä nykyisen osaamisen ja osaamisen kehittämisen arviointiin saadaan kipinä opintojen aikana, jolloin oppiminen on laajempaa kuin vain tutkinnon suorittaminen. Yhteiskunnalliset ja poliittiset muutokset, kuten lakimuutokset, säädökset ja ohjeistukset vaikuttavat vahvasti sosiaalialan työhön ja siksi etenkin sosiaalialalla tarvitaan kykyä jatkuvaan ja elinikäiseen oppimiseen. (Raatikainen ym. 2019, 18.)

Työelämässä toimintaympäristöt ovat jatkuvassa muutoksessa, joten työelämässä edellytetään jatkuvaa oman osaamisen kehittymistä, kun uudistetaan työ- ja ajattelutapoja (Mönkkönen 2018, luku 2.2). Suomen valtion työnhakupalvelussa (2024) mainitaan, että jokaisen virkamiehen työnkuvaan sisältyy osaamisen kehittämistä ja oppimista. Uusien toimintatapojen ja oppimisympäristöjen hyödyntämisellä tämä on mahdollista. Sosiaali- ja terveysministeriön (2024a, 31) raportissa mainitaan, että tulevaisuuden työelämässä tärkein taito tulee olemaan jatkuva oppiminen ja osaamisen päivittäminen. Joustavia opintopolkuja tarvitaan helpottamaan opiskelua sekä opintojen ja työnteon yhteensovittamista, työurien ja elämän eri vaiheissa.

Ammattitaidon ylläpitoa ja kehittämistä tulee sosiaalialan työnantajien mahdollistaa sekä se on sosiaalihuollon ammattihenkilöiden velvollisuus. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015). Lisäksi asetus (57/2024) Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksen laadusta ja suunnitelmallisuudesta on astunut voimaan 1.4.2024 alkaen. Asetus on osa Suomen hallituksen Hyvän työn ohjelmaa, jonka tavoitteena on lisätä veto- ja pitovoimaa muun muassa sosiaalialalle. Ohjelmassa pyritään löytämään keinoja ja toimenpiteitä tavoitteen toteutumiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b.)

4.2 Opintojen kautta saavutettu yleinen osaamisen kehittyminen

Sosiaali- ja terveysministeriön (2024a, 13) raportissa mainitaan, että koulutus, joka johtaa tutkintoon kerryttää osaamista muun muassa asiakaslähtöisyydessä, ohjaus- ja neuvontaosaamisessa, moniammatillisuudessa sekä tiimityöskentelyssä, palvelujärjestelmäosaamisessa, tutkimus- ja kehittämisosaamisessa, näyttöön perustuvassa toiminnassa, digitalisaatiossa ja teknologiassa sekä kustannusvaikuttavuusosaamisessa ja kestävä kehityksen mukaisessa ympäristöosaamisessa.

Opintojen suorittaminen työn ohessa synnyttää itseohjautuvuutta, koska oman osaamisen tunnistaminen ja ohjaaminen ovat kykyjä, joita vaaditaan opiskelijalta. Itseohjautuva opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisprosessistaan, edistää aktiivisesti opintojen

edistymistä ja ohjaa sekä kontrolloi sitä. Itseohjautuva opiskelija osaa myös hyödyntää osaksi tutkintoa ja tukinnon vaatimuksia, työssään kertynyttä osaamista. Itseohjautuvuus työelämässä näkyy työntekijän kykyinä tunnistaa omaa sekä työyhteisön osaamista sekä sen puutteita ja näin ollen nähdä tarve lisäkoulutukselle ja myös itsenäiselle opiskelulle. (Raatikainen ym. 2019, 16.)

5 Opinnäytetyön tyypit

Tampereen korkeakoulu-yhteisö (2024) toteaa, että opinnäytetyö voi olla tutkimuksellinen, toiminnallinen, taidetekemuotoinen, päiväkirjamuotoinen tai portfoliomuotoinen opinnäytetyö, jonka tehtävänä on selvittää, suunnitella, valmistaa ja kehittää työelämän tai yhteiskunnan erilaisia tarpeita.

5.1 Sähköinen portfolio

Portfolio on opiskelijan oma oppimisympäristö sekä sitä voi käyttää esimerkiksi henkilöbrändin rakentamiseen. Opintojen aikana voi koota erilaisia tavoitteellisia portfolioita kuten perusportfolion, jossa säilyttää aineistoa, prosessiportfolion, joka kuvaa kehittymistä ja kasvua sekä näyteportfolion, johon on valittu tietyt näytöt osaamisesta. Parhaimmillaan portfolio on visuaalinen kokoelma multimodaalista sisältöä, joka palvelee tarkoitustaan. (Alm ym. 2019, 70.)

Oja (2021) kirjoittaa artikkelissaan, että portfolioilla eli osaamiskansiolla pystytään tuomaan konkreettisesti esille omaa osaamista sekä sanoittamaan sitä. Lisäksi sillä on arvoa myös tekijälle itselleen, se vahvistaa itseluottamusta ja -tuntemusta sekä voi auttaa oman osaamisen hahmottamisessa sekä sen esille tuomisessa. Kuhasen (2024) mukaan ammatillinen osaaminen ja osaamisen kehittyminen on mahdollista tuoda kattavasti ja visuaalisesti esille sähköisellä portfolioilla. Sähköinen portfolio on myös yksi tapa erottua, esimerkiksi työhaussa.

Sähköinen portfolio eli e-portfolio on digitaalinen kokoelma opinnoista, joka sisältää opiskelijan pohdintaa, havaintoja, saavutuksia sekä dokumentoi oppimisprosessia. Sähköisen portfolion luominen edellyttää ja kasvattaa taitoja, jotka ovat oleellisia nykyajan opinnoissa sekä työelämässä. Taitoja kuten tiedon ja materiaalin tiivistäminen ja kokoaminen, palautteen antaminen sekä saaminen, oman toiminnan reflektointi sekä tiedon rajaaminen ja järjestäminen mielenkiintoiseen ja tehokkaaseen muotoon. Sähköisellä portfolioilla voidaan tehdä näkyväksi työntekijän taitoja ja vahvuuksia, opintojen aikaisia saavutuksia, henkilökohtaista ammatillista kehittymistä, saavuttaa syvempää oppimista reflektoinnin kautta sekä kehittää elinikäisiä oppimisen kykyjä. (Jisc 2021.)

5.2 Infograafi

Akateeminen huoneentaulu eli infograafi on menetelmä, jossa aihealueen informaatio esitetään tiivistetysti ja visuaalisin keinoin. Huoneentaulussa informaatiota ilmennetään tekstin lisäksi kuvina sekä kaavioina, jolloin informaatio on mieleenpainuvampaa sekä herättää kiinnostusta. Huoneentaulua luodessa tulee ottaa huomioon loppukäyttäjät sekä tarkkaan määritellä aihe sekä sisältö, jotta taululla on oikea informaatioarvo. Hyvässä infograafissa kiteytetään ja autetaan ymmärtämään aihealueen asioita ja ilmiöitä sekä sillä kiinnitetään huomiota ja inspiroidaan. Huoneentaulu eli infograafi on hyvä työkalu, kun tietystä aiheesta tai aihealueesta halutaan informoida visuaalisesti, ytimekkäästi ja mieleenpainuvasti (Valokki Desing Oy 2024).

Nieminen (2022) mainitsee artikkelissaan, että infograafilla voidaan esittää ymmärrettävästi ja nopeasti omaksuttavaksi monimutkaistakin tietoa. Monimutkainen tai tylsäkin tieto voi infograafin avulla muuttua visuaalisesti mielenkiintoiseksi sisällöksi. Infograafi on viestinnän väline, jolla voidaan saada huomiota ja erottua joukosta. Infograafit kertovat tarinaa, ovat visuaalisesti houkuttelevia sekä sisältävät olennaista tietoa aiheesta.

Niemelä (2022) nostaa artikkelissaan esiin myös infograafin saavutettavuuden. Kun infograafi on laadittu asianmukaisesti, se lisää saavutettavuutta sekä edistää monille hankalan tiedon tai pitkien tekstien ydinkohtien hahmottamista. Saavutettavuuteen voi vaikuttaa fonteilla, fonttikoolla, väreillä sekä sisällön selkeyttämisellä. Mikäli infograafi on sähköisessä muodossa, esimerkiksi verkkosivuilla, tulisi sisältö olla myös vaihtoehtoisesti tekstimuodossa tai rikastettu äänitiedostolla, saavutettavuuden vuoksi.

6 Opinnäytetyön toteutus

Olen aloittanut sosionomin ammattikorkeakouluopinnot työn ohessa elokuussa 2022 ja tavoitteena on valmistua keväällä 2025. Opintojen ajan olen kerännyt materiaalia sekä omia töitä ja ajatuksia kirjoittamalla niitä vapaamuotoisesti eri alustoille. Ajatus visuaalisen materiaalin tuottamisesta opinnäytetyössä johti tutkimaan erilaisia opinnäytetyön muotoja sekä lopulta myös sähköisiä portfolioita ja infograafeja. Työelämäkumppaniksi valikoitui luontaisesti nykyinen työnantajani, joka on mahdollistanut opintoni työn ohessa.

6.1 Tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda sähköinen portfoliokoonti opintojen keskeisimmistä teemoista sekä luoda infograafi, josta ilmenee sekä työnantajan että työntekijän näkökulmasta omaehtoisten opintojen hyödyt. Lisäksi tarkoituksena oli oma

oppimisprosessi. Tavoitteena oli tehdä näkyväksi sosionomin ammattikorkeakouluopintojen synnyttämä kasvu ja hyöty osana ammatillisen osaamisen kehittymistä.

6.2 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Kehittämismenetelmänä oli autoetnografia, joka on laadullisen tutkimuksen lähestymistapa. Puusan, Juutin & Aaltion (2020, luku 18) mukaan autoetnografiassa kirjoittaja on sekä tutkijana että tutkimuksen kohteena ja tutkimus perustuu kirjoittajan omakohtaisiin kokemuksiin. Kokemusten jakamisen lisäksi usein odotetaan myös oivalluksia, jotka ovat analyttisiä ja teoreettisia.

Autoetnografia sana muodostuu sanoista oma (auto), kulttuuri (etno) ja tarinallisuus (grafia). Painotukset näiden välillä voivat vaihdella, mutta kaikki ovat läsnä autoetnografisessa tutkimuksessa. Strukturaalisessa autoetnografiassa korostetaan kontekstia, joka rakentuu teorian ja kokemusten kautta osaksi kulttuurista realiteettia. (Hakoköngäs, Hohenthal, Hänninen, Hätilä, Korhonen, Käyhkö, ym. 2021, luku 3)

Opinnäytetyö pohjautuu omiin tuotoksiini, kokemuksiin, reflektointiin sekä myös näitä tukeviin lähdeaineistoihin, joten autoetnografinen lähestymistapa oli sopiva sähköisen portfolion ja infograafin luomiseen. Autoetnografia on systemaattinen ja suunnitelmallinen keino päästä tavoitteisiin ja siinä voidaan hyödyntää esimerkiksi osallistavaa havainnointia ja reflektointia, josta koostuu osa sähköisen portfolion sekä infograafin sisällöstä. Teorian ja kokemuksen kautta oli tarkoituksena tuottaa tietoa sosionomi opintojen sisällöstä ja hyödyntää ammatillisen kehittymisen näkökulmasta.

6.3 Kehittämistyön suunnittelu ja toteutus

Olen opintojen ajan dokumentoinut tuotoksiani, ajatuksiani sekä oivalluksiani.

Autoetnografisessa tutkimusprosessissa tekstiä tuotetaan esimerkiksi vapaalla assosioinnilla, keskusteluiden muistiinpanoilla, kirjoittamisella päiväkirjatyyppisesti sekä analyttisellä ja reflektovalla kirjoittamisella. Näin kirjoittaminen on reflektointia itsessään. Jälkeenpäin materiaalia tarkastellaan ja analysoidaan. Ensin tuotetaan tekstiä vapaasti itselle ja prosessin edetessä tekstiä hiotaan ja valikoidaan jaettavaksi muille. Autoetnografian avulla tutkija kertoo kokemuksistaan sekä luo ymmärrystä jostakin ilmiöstä. (Puusan, Juutin & Aaltion 2020, luku 18.)

Prosessi on alkanut jo opintojen alkaessa, jolloin olen kokenut oman oppimiseni tueksi tarpeelliseksi kirjata ylös omia havaintojani ja ajatuksiani sekä kerännyt tekemiäni tuotoksia. Opinnäytetyön alkaessa analysoin ja hioin opintojen aikaisia tuotoksia, dokumentteja sekä ylös kirjaamiani ajatuksia aihealueittain. Prosessi jatkui laaja-alaisen tiedon etsimiseen ja sähköisessä portfoliossa omat havaintoni ja ajatukseni käyvät vuoropuhelua lähdeaineiston

kanssa, muodostaen kokonaiskäsityksen valitusta teemasta. Infograafissa tiivistän niin omia ajatuksia kuin lähteistä nousseita asioita opintojen tuottamasta hyödystä. Aikajana prosessin etenemisestä esitän alla Kuvio 1.

Kuvio 1: Aikajana opinnäytetyön etenemisestä

6.4 Kehittämistyön arviointi

Kehittämistyössä arvioidaan niin kehittämisprosessia kuin sen tuotoksia. Tärkeäksi nousevat myös eettiset kysymykset kehittämistyön eri vaiheissa. Yleisesti tarkastellaan suunnitteluvaihetta, kuinka selkeät tavoitteet olivat sekä saavutettiin ne, millaisia menetelmiä käytettiin sekä kuinka johdonmukaista toiminta oli ja lisäksi tarkastellaan myös vuorovaikutusta sekä sitoutumista. Myös kehittämistyönä syntyneiden tuotosten levitettävyyttä ja kustannukset voivat vaikuttaa arviointiin. (Ojasalo, Moilanen, & Ritalahti 2015, luku 2.)

Puusan, Juutin & Aaltion (2020, luku 18) autoetnografisessa tutkimuksessa tutkijan omat kokemukset on aina myös perusteltava, jotta niiden uskottavuutta voidaan arvioida. Autoetnografisen menetelmän soveltumista tutkittavaan ilmiöön kannattaa arvioida jo tutkimuksen alussa. ”Uuden” tiedon tai ymmärryksen tarjoaminen tutkitusta ilmiöstä, vaikuttaa tutkimuksen arvioimiseen.

Arvioinnin kohteita opinnäytetyössäni ovat työelämään liittyvien ilmiöiden käsitteellistäminen sekä perustellut kehittämis ehdotukset, sopivien tutkimus- ja kehittämismenetelmien käyttäminen uuden tiedon tuottamiseksi, yhteistoiminnallinen ja vastuullinen toiminta kehittämishankkeissa työelämän ja yhteistyökumppanien kanssa, oman toiminnan ja ratkaisujen kriittinen arviointi, kokonaisuuksien hallitseminen sekä asioiden esittäminen loogisesti ja perustellusti.

Lisäksi itse arvioin omaa oppimistani sekä opinnäytetyön etenemistä ja syntyneitä tuotoksia sekä lopullista raporttia, systemaattisesti havainnoiden ja yhteistyökumppanin palautteen pohjalta. Pohdin myös, kehittämis ehdotuksia omaehtoisten opintojen tukemiseen omassa organisaatiossani. Palautetta työelämäkumppanilta keräsin niin suullisesti kuin kirjallisesti,

alkaen aiheanalyysistä sekä suunnitelmavaiheesta, tuotoksien valmistuessa sekä lopullisesta valmiista opinnäytetyöstä.

6.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettinen toiminta on kirjattuna lakiin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015, 4 §), joka määrittelee ammattieettiset velvollisuudet. Myös Talentia (2022) nostaa ohjekirjassaan esille, että sosiaalialan ammattihenkilöt ovat henkilökohtaisesti vastuussa siitä, että ratkaisut ja valinnat on tehty eettisin periaattein. Nämä ovat sosiaalialan opiskelijan omaksuttava jo opintojen aikana, joten ne vaikuttavat suoraan myös opinnäytetyön prosessiin.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön sisältyy Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan yleinen rehellisyys, huolellisuus sekä tarkkuus, niin tutkimustyössä kuin johtopäätöksissä sekä tutkimuksen ja tulosten esittämisessä ja arvioinnissa. Tutkimusta tehdessä tulee soveltaa menetelmiä, jotka täyttävät tieteellisen tutkimuksen kriteerit sekä ovat eettisesti kestäviä. Kun tuloksia julkaistaan, noudatetaan avointa ja vastuullista tiedeviestintää. Viitattaessa muiden tutkijoiden työhön ja saavutuksiin, kunnioitetaan asianmukaisesti heidän työtään, tutkimuksia sekä tuloksia. Tutkimuksen suunnittelu, toteutus sekä raportointi ja tulosten tallentaminen sekä tutkimusluvut on tuotettu niille asetettujen vaatimusten velvoittamalla tavalla.

Hyvää tieteellistä käytäntöä voidaan loukata vilpillisyydellä tai piittaamattomuudella. Vilpillisyyttä on esimerkiksi havaintojen tai tulosten sepittäminen ja vääristäminen, plagiointi tai anastaminen. Piittaamattomuus ilmenee taas puutteellisena tai epäasiallisena viittaamisena muiden tutkimuksiin, muiden tutkijoiden vähättelynä, huolimattomana tai harhaanjohtavana raportointina, tutkimusten ja aineistojen huolimattomana säilyttämisenä, itsensä plagioinnilla tai harhaan johtamisella muulla tavoin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan soveltaen validiutta ja reliaabeliutta eri tavalla kuin määrällisessä tutkimuksessa. Reliaabelius kertoo mittauksen luotettavuudesta ja validius auttaa arvioimaan, onko kohdeilmiötä tutkittu tarkasti ja harhattomasti. Validiutta voidaan soveltaa luotettavuuden arvioinnissa laadullisessa tutkimuksessa, kun esimerkiksi tarkastellaan tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä ja sen eheyttä. Laadullisella tutkimuksella voidaan lisätä ymmärrystä kyseisestä ilmiöstä sekä ilmiön luonteesta. Reliaabeliuksen avulla arvioidaan voisiko saman tuloksen saavuttaa toisella tutkimusmenetelmällä. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ihmistieteellisessä tutkimuksessa yhteiskunnallisella ajankohdalla ja vallitsevalla ympäristöllä on vaikutusta tutkimukseen. (Puusa, Juuti & Aaltio 2020, luku 11)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on kuitenkin laajempi kuin vain validius ja reliaabelius, koska tutkijan suhde tutkimuskohteeseen on interaktiivinen. Laadullista

tutkimusta arvioitaessa pohditaan tutkimuksen jatkuvuutta, voidaanko aihetta tutkia edelleen toisessa tutkimusympäristössä ja voisiko tulokset olla samankaltaiset. (Puusa, Juuti & Aaltio 2020, luku 11)

Tässä opinnäytetyössä noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä toimimalla eettisin periaattein eli rehellisesti, tarkasti ja huolellisesti koko tutkimusprosessin ajan. Tässä opinnäytetyössä ei ole rahoitusta eikä tutkimushanketta. Kaikki opinnäytetyössä oleva pohdinta ja reflektointi ovat omia ajatuksiani, dokumenttejani ja kokemuksiani. En käytä esimerkiksi ryhmätyönä tuotettuja materiaaleja, vain omia tuotoksiani sekä luon niiden pohjalta uutta. Muiden tutkijoiden tuottama tieto eli lähdeluettelo ja viittaukset on tehty kunnioittaen ja asianmukaisesti. Tutkimuseettisenä periaatteena oli palvella opinnäytetyöllä laajempaa työntekijäryhmää, kannustaen omaehtoisii opintoihin sekä työntekijöitä että työnantajaa opintojen mahdollistajana.

7 Opinnäytetyönä syntyneet tuotokset

Aloitin opinnäytetyön prosessin kokoamalla opintojen aikaisia tuotoksiani sekä kirjoittamiani ajatuksia ja pohdintoja sekä tiivistelmiä yhteen. Prosessi jatkui tekstien läpikäymiseen, hiomiseen, pohtimiseen ja tiivistämiseen sekä samanaikaisesti laaja-alaiseen tiedon etsimiseen aihealueittain sekä lähdeaineiston kokoamiseen. Molemmat tuotokset ovat syntyneet tämän luovan prosessin aikana. Valmis julkaistu sähköinen portfolio löytyy osoitteesta <https://eu.bulbapp.com/u/sosionomi-amk-e0?sharedLink=fff5a1cf-d8ec-4883-bfc9-50ce140e5ee5> ja infograafi on opinnäytetyöraportin liitteenä. Prosessin vaiheet kuvaan alla Kuvio 2.

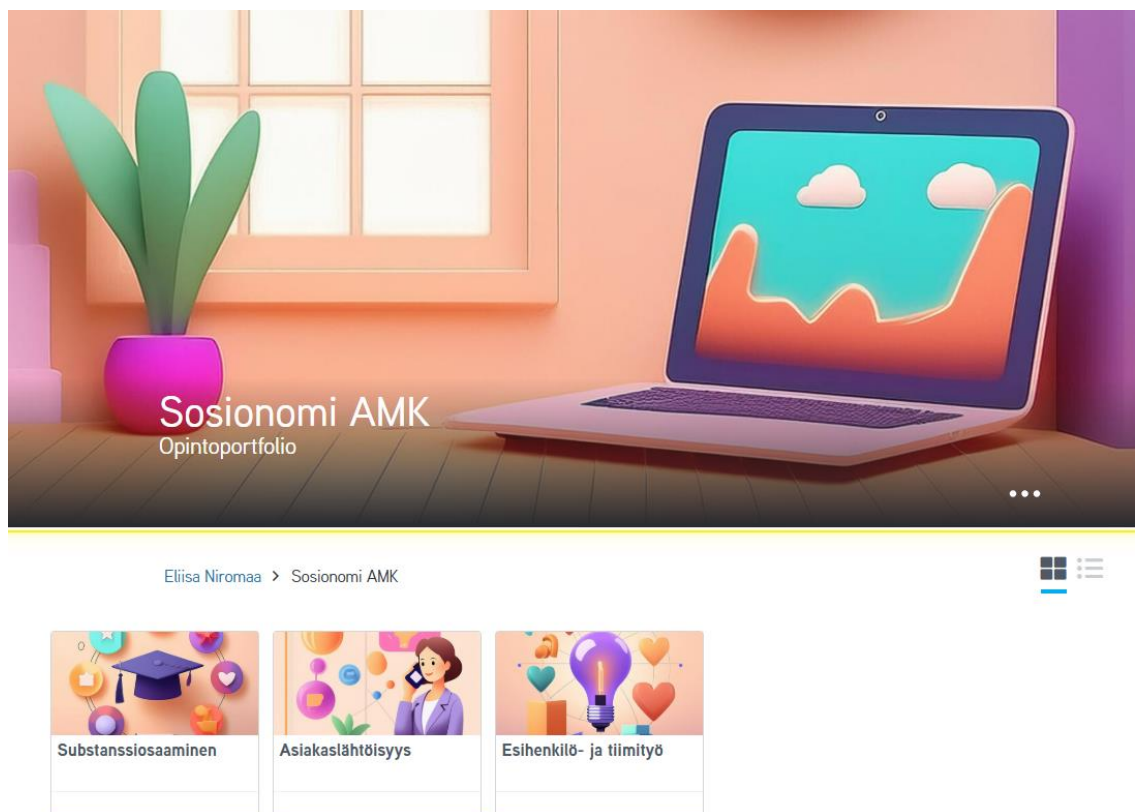

Kuvio 2: Opinnäytetyöprosessin vaiheet

7.1 Sähköinen portfolio opinnoista

Sähköisen portfolion rakensin Bulb-alustalle, joka on Laurean opiskelijoille opintojen ajan ilmainen portfolioalusta. Bulb osoittautui toimintoiltaan moninaiseksi sekä selkeäksi käyttää, etenkin ensikäyttäjälle. Projektin alkaessa jaoin opintojen ydinkurssit kolmen kategorian alle: substanssiosaaminen, asiakaslähtöisyys sekä esihenkilö- ja tiimityö. Sähköinen portfolio sisältää tekstin, kuvien ja kaavioiden lisäksi esimerkiksi videon luomastani kuvitteellisesta digitarinasta sekä myös kirjoittamiani esseitä ja muita tuotoksia sekä esityksiä. Halusin portfolioista visuaalisen ilmeeltään, joten loin useita esityksiä ja kuvioita, joissa tiivistän teemaan liittyviä osa-alueita. Sähköisellä portfolioilla tuodaan ilmi opintojen ydin sisältö sekä tärkeimmät oivallukset sekä sitä voidaan käyttää myös esimerkiksi työnhaussa ilmentämään omaa osaamista.

Portfolio säilyy samoilla toiminnallisuuksilla vuoden Bulb-alustalla valmistuttuani Laureasta. Vuoden jälkeen tili muuttuu ilmaistiliksi, jossa on rajoitetut toiminnallisuudet sekä siihen on mahdollista ostaa itse täydet käyttöominaisuudet. Näin portfolio on käyttökelpoinen myös valmistumisen jälkeen. Alla Kuvio 3: Sähköinen portfolio.

Kuvio 3: Sähköinen portfolio

7.1.1 Substanssiosaaminen

Substanssiosaaminen on työtehtävään liittyvien kokonaisuuksien laaja-alaista hallintaa sekä syvällistä ymmärrystä, jota saavutetaan sekä kokemuksen että oppimisen kautta.

Substanssiosaaminen on oman alansa syvällistä tuntemista. Sosiaalialalla substanssiin liittyy alan lainsäädäntö, työmenetelmät, teoria, työtä ohjaavat käsitteet, palvelujärjestelmän tunteminen ja vuorovaikutusmenetelmät sekä yhteiskunnalliset ilmiöt ja niiden taustateoriat. (Mönkkönen 2018, luku 2.)

Sosionomin opintoihin peilaten substanssiosaaminen pitää sisällään akateemista asiantuntijuutta, monialaista yhteistyötä, hyvinvointipalveluiden innovatiivista kehittämistä, sosiaalialanlainsäädäntöä, itseohjautuvaa ja reflektointia toimintatapaa sekä sosiaalialan vaikuttamistyötä ja -palvelujärjestelmän tuntemista. Alla Kuvio 4: Substanssiosaamisen teemat.

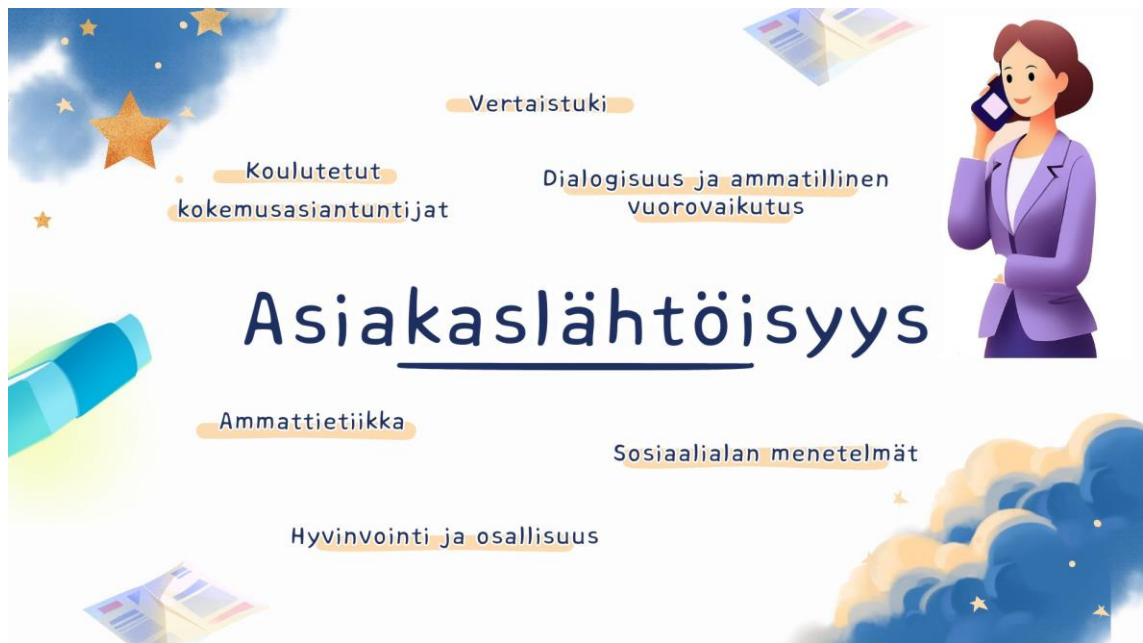
Kuvio 4: Substanssiosaamisen teemat

7.1.2 Asiakslähtöisyys

Asiakslähtöisyys on kaiken asiakastyön lähtökohta. Käsitteenä asiakslähtöisyys on sidottu sosiaalialaan, kun taas markkinoinnin ja myynnin näkökulmasta puhutaan asiakasymmärryksestä. Asiakslähtöisyys on tärkeässä osassa jokaisella alalla, jossa ollaan tekemisissä ihmisten kanssa. Kun markkinat haluavat selvittää ostokäyttäytymistä tulovirran lisäämiseksi, julkisessa palvelujärjestelmässä asiakslähtöisyys mielestäni näkyy palveluiden oikeana kohdentamisena ja hyödyntämisenä sekä onnistuessaan vähentää julkisten palveluiden käyttöä ja tarvetta. Mitä paremmin ymmärretään asiakasta, hänen

lähtökohtaansa ja tilannettaan, sitä paremmin pystytään kohdentamaan oikeinlaista ja oikea-aikaista palvelua hänelle. Mielestäni asiakaslähtöisyys sosiaalialalla on erityisen tärkeää, koska sosiaalialan asiakaskunta koostuu monesti haavoittuvassa asemassa olevista asiakkaista.

Sosionomin opintoihin peilaten asiakaslähtöisyyteen sisältyy hyvinvointi ja osallisuus, dialoginen vuorovaikutus, ammattietiikka, vertaistuen ja kokemusasiantuntijuuden merkitys sekä sosiaalialan asiakastyön menetelmät ja luovuus asiakastyössä. Jotta voidaan ymmärtää asiakastyötä prosessina, täytyy pohtia esimerkiksi työntekijän ja asiakkaan välistä valtasuhdetta, ammattietiikkaa sekä olla tietoinen niin ammattilaisen omista asenteista ja arvoista kuin asiakkaan kokemasta osallisuuden tunteesta. Alla Kuvio 5: Asiakaslähtöisyyden teemat.

Kuvio 5: Asiakaslähtöisyyden teemat

7.1.3 Esihenkilö- ja tiimityö

Sosionomin opintojen aikana olen oppinut toimimaan lähijohtamisen keskeisten periaatteiden ja työotteiden mukaisesti, ottaen samalla huomioon sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatus- ja ohjaus alan erityispiirteet, soveltamaan vastuullisen johtajuuden eri ulottuvuuksia sosiaali- ja terveysalalla, johtamaan itseään vastuullisena työyhteisön toimijana ja kehittämään omia työelämätaitoja, hyödyntämään keskeistä työlainsäädäntöä ja huomioimaan työyhteisön taloudellisia reunaehtoja sekä lisäksi huomioimaan tulevaisuuden muutoksia ja kehittämään muutoskyvykkyyttä työyhteisön johtamisessa. (Laurea 2024).

Opintojen aikana olen ollut mukana ainakin seitsemässä eri tiimissä sekä lisäksi lukuisissa pienryhmissä. Erilaisissa ryhmissä ja tiimeissä oleminen on tarkoittanut sopeutumista

verkkokampuksella toimimisen etiketteihin, kuten kameran päällä pitämistä, puheenvuoron pyytämistä sekä myös puhumista ja esitysten pitämistä englanniksi. On tarvinnut paljon omaa aktiivisuutta löytää ryhmiä sekä toimia niissä. Lisäksi on tarvittu pelisilmää toimia erilaisten ja vaihtuvien tiimin jäsenten kanssa. Monesti on joutunut menemään oman mukavuusalueen ulkopuolelle ja pelisilmää on tarvittu siihen, että on löytänyt oman paikkansa tiimissä, välillä se on ollut itseohjautuvaa asiaa edistävää toimeen tarttumista, välillä se on ollut enemmän taustatyötä ja tutkimusta ja toisinaan sijan antamista muille.

Sosionomin opintoihin peilaten esihenkilö- ja tiimityötaidot pitävät sisällään vastuullisen johtamisen periaatteita sekä kompetensseja, dialogisuuden ja ryhmädynamiikan tuntemista, palautteen antamista ja vastaanottamista, projektin hallintaa ja viestintää sekä tutkimus- ja kehittämismenetelmiä. Alla Kuvio 6: Esihenkilö- ja tiimityön teemat.

Kuvio 6: Esihenkilö- ja tiimityön teemat

7.2 Infograafi

Infograafi (liite 1) valmistui opinnäytetyöprosessin edetessä. Alun perin tarkoitus oli, että tuotokset olisivat syntyneet ennen raporttia, mutta pian huomasin, että tuotosten ja raportin tekeminen samanaikaisesti oli luontevampaa kuin tehdä niitä täysin erillään toisistaan. Luodessani sähköistä portfolioa sekä avatessani teemoja ja niistä oppimiani asioita, kävi prosessin edetessä selkeämmäksi se, mitä hyötyä omaehtoiset opintoni ovat antaneet sekä minulle työntekijänä että työnantajalle opintojen mahdollistajana. Infograafin loin Canva-ohjelmalla, joka on selainpohjainen visuaalinen ohjelmakokoelma.

8 Yhteenveto ja pohdinta

Kirjoittaminen, jäsentäminen ja asioiden tiivistäminen on tapa, jolla itse opin parhaiten, joten itselleni oli mieluista ja luontaista lähteä luomaan sähköistä portfolioa sekä infograafia. Ajatus sosionomiopintojen ydinteemojen avaamisesta portfolioon avulla syntyi omista havainnoistani siitä, kuinka paljon olen kokenut saaneeni opinnoista irti.

Tässä opinnäytetyössä avattujen kompetenssien ja sähköisen portfolioon sekä infograafin teemojen lisäksi olen saanut itsevarmuutta ja -luottamusta, uusia ihmissuhteita, teknistä taitoa ja osaamista, löytänyt erilaisia alustoja ja keinoja itseni ilmaisuun sekä löytänyt itselleni toimivimmat tavat oppia ja opetella. Olen toiminut useissa eri pienryhmissä ja tiimeissä sekä päässyt pitämään esityksiä ja keskustelemaan myös englanniksi, kaikki kokemani ja näkemäni ei ole mahtunut edes portfolioon. Lisäksi olen saanut myös innostuksen mahdollisesti jatkaa opintoja vielä YAMK tasolle, pienen tauon jälkeen.

Aineiston kokoaminen lukuisista omista tiedostoista sekä niiden läpikäyminen, hiominen sekä visuaaliseen muotoon muuttaminen oli oma aikaa vaativa prosessinsa. Opinnäytetyön ja tuotosten tekeminen päivätyön ohessa oli aikataulullisesti sekä voimavarojen ja sopivan lähdeaineiston löytämisen osalta paikoin haastavaa. Kehittämisehdotukseni Laurealle opintojen osalta koskee sähköisen portfolioon käyttöönottoa jo opintojen alkaessa, jolloin alusta toimii hyvin myös oppimisprosessina sekä materiaalin koontipaikkana koko opintojen ajan. Itse kun aloitin prosessin ja lähdin kokoamaan omia tuotoksia ja ajatuksia sekä muistioitani, totesin onnekseni, että olin niitä jokaisessa kurssissa itselleni tehnyt. Laureassa käytössä olevassa Canvas-alustalla ei ollut auki enää kuin viimeisimmät keväällä käydyt kurssit. Kaikki muut kurssit melkein kahden vuoden ajalta ja niiden materiaalit olivat jo poistuneet. Ilman omia muistiinpanojani ja keräämiäni tietoja, ei sähköisen portfolioon luominen olisi ollut mahdollista. Tästäkin huolimatta, olisi ollut mielenkiintoista palata vielä menneiden kurssien sisältöihin uudestaan opinnäytetyöprosessin aikana.

Tavoitteena oli sähköisen portfolioon avulla tuoda ilmi sosionomin opintojen synnyttämä kasvu ammatillisen osaamisen kehittymisen näkökulmasta, avaamalla opintojen ydinteemoja. Kirjoittaessani eri teemoista lähtökohtana on, että lukijalle teema on entuudestaan hieman tuntematon tai etäinen, niin kuin monet teemat ovat itselleni olleet, kun olen opinnot aloittanut. Tavoitteena oli siis konkreettisesti kertoa opintojen sisällöstä myös työnantajalle, jolle tuotoksen kautta syntyy ymmärrys, minkälaista osaamista opinnot ovat antaneet opiskelevalle työntekijälle. Infograafilla oli tavoitteena inspiroida ja kannustaa omaehtoisiin opintoihin niin työntekijöitä kuin työnantajaa opintojen mahdollistajana. Mielestäni molempien tuotosten kohdalla tavoite on saavutettu. Infograafi on vapaasti organisaation käytettävissä tulostettavaksi esimerkiksi työntekijöiden taukotiloihin ja esimiesten muistitauluille, muistuttamaan omaehtoisten opintojen hyödyistä. Sähköistä portfolioa ja sen

teemoja voin tulevaisuudessa myös itse hyödyntää niin omassa työssäni kuin esimerkiksi työnhaussa.

Tarkoituksena oli tuotosten lisäksi myös oma oppimisprosessi, joka on myös toteutunut. Olen opinnäytetyöprosessin aikana oppinut kokoamaan aineistoa, referoimaan tekstiä, rajaamaan aihetta, pohtimaan ja refleктоimaan jo oppimaani sekä tiivistämään tietoa visuaaliseen muotoon. Opinnäytetyöni on edistänyt työnantajan käsitystä opintojen synnyttämästä ammatillisesta kehittymisestä sekä opiskelun hyödyistä niin työntekijän kuin työnantajan kannalta. Kun sähköisessä portfoliossa korostuu nimenomaisesti sosionomin AMK-tutkinnon kautta saavutettu ammatillinen kehittyminen, niin infograafi täydentää teemaa, kuvaamalla sosionomiopintojen kautta saavutettua yleistä ammatillisen osaamisen kehittymistä. Infograafin sisältöä pohtiessani, halusin että infograafi olisi mahdollisimman laajasti käytettävissä organisaatiossa ja sen vuoksi en lähtenyt infograafilla avaamaan pelkästään sosionomin tutkinnon hyötyjä, vaan halusin korostaa kaiken kouluttautumisen ja opiskelun synnyttämiä hyötyjä.

Työelämäkumppanin palautetta keräsin opinnäytetyön alussa ennen aiheanalyysin palautusta, suunnitelman valmistuttua ja opinnäytetyön tuotosten edetessä sekä loppupalautteena opinnäytetyön valmistuttua. Työelämäkumppanin loppupalautteessa mainitaan, että toimistossamme ei ole aiemmin tehty vastaavan tyylistä ammatillisen osaamisen kehittymistä koskevaa opinnäytetyötä. Työelämäkumppani kuvailee työtä visuaaliseksi, syvälliseksi ja laadukkaaksi. Yhteistyö työelämäkumppanin kanssa oli miellyttävää ja innostavaa sekä työelämäkumppani koki, että työn avulla saatiin uudenlaisia tulokulmia sähköisen portfolion teemoihin sekä koki saaneensa itsekin uusia tulokulmia esimerkiksi esimiestyöhön. Työelämäkumppani toteaa, että kirjoittaja on ollut aktiivinen toiminnassaan, tiedottanut työn etenemisestä ja sen vaiheista sekä toiminut vastuullisesti ja paneutunut aiheeseen syvällisesti.

Aikuiskoulutustuki on lakkautettu nykyisen hallituksen päätöksellä elokuussa 2024. Opetus- ja kulttuuriministeriö (2024) on käynnistämässä hankkeen työn ohessa tapahtuvan opiskelun tukemiseksi tulevaisuudessa ja toteaa, että työnantajilta odotetaan tulevaisuudessa aktiivisempaa roolia työntekijän kouluttautumiselle. Asetetun hankkeen myötä on tarkoitus, että työnantaja saa rahallista korvausta, kun työntekijä suorittaa opintoja työn ohessa. Työntekijän konkreettisesta tukemisesta ei kuitenkaan tässä juurikaan puhuta. Mikäli työntekijä haluaakin kouluttautua eri alalle, kuin missä on töissä, tukeeko silloinen työnantaja myös näitä opintoja? Itse näen tässä esityksessä puutteita, juuri työntekijän kannalta, toivon että hankkeen edetessä tämäkin näkökulma otetaan huomioon. Näin ollen kuitenkin tulevaisuudessa opintojen tukemisen muodot painottuvat työnantajalähtöisesti kuten esimerkiksi palkalliset opintovapaat, laajennettu etätyömahdollisuus sekä mahdollisuus käyttää opintoihin työaika. Oikeuspalveluvirastolle ja myös hallituksen aloittamalle

hankkeelle kehittämis ehdotukseni on pohtia erilaisia omaehtoisten opintojen mahdollistamisen keinoja sekä työntekijän tukemista opinnoissa, myös silloin kun tavoitteena on kouluttautua uudelle alalle.

Lähteet

Alm, A., Antikainen, J., Gröhn, S., Haase, A., Isosuo, T., Kivelä, M., Koivunen, K., Kähkönen, O., Leander, T., Lehtilinna, M., Mehtälä, M., Merivirta, M., Moisio, V., Nilsson, T., Nykänen, A., Puukko, T., Rantanen, O., Ritmala, M., Rousu, S., Sillanpää, P. 2019. Someta Duuniin. Lapin ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.11.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-330-0>

Hakoköngäs, E., Hohenthal, J., Hänninen, V., Hätilä, J., Korhonen, H., Käyhkö, M., . . .
Varjonen, S. 2021. Tutkiva mielikuvitus: Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Hallintolaki 434/2003. Viitattu 9.7.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Holhustoimilaki 442/1999. Viitattu 9.7.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990442>

Jisc. 2021. Getting started with e-portfolios. Viitattu 25.7.2024.
<https://www.jisc.ac.uk/guides/getting-started-with-e-portfolios>

Kuhanen, V. Osaaminen esille portfolion kautta. JAMK. Viitattu 25.7.2024.
<https://oppimateriaalit.jamk.fi/fi/portfolio/portfolio-jamkissa/nain-teen-portfolion/>

Laaksonen, H., Laitinen, H., Hiilamo, H., Hautaviita, P., Hyvärinen, H. & Vänni, K. 2020. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä. E-kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. Viitattu 23.7.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>

Laurea. Opintojaksotarjonta ja opetussuunnitelmat. Viitattu 3.12.2024.
<https://ops.laurea.fi/212701/fi/68081/209695>

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä: Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. E-kirja Helsinki: Gaudeamus.

Niemelä, E. 2022. Digi-HAMK. Plussan puolella: Infograafeilla selkeyttä ja visuaalisuutta materiaaleihin. Viitattu 30.7.2024. <https://blog.hamk.fi/digi-hamk/plussan-puolella-infograafeilla-selkeytta-ja-visuaalisuutta-materiaaleihin/>

Nieminen, K. 2022. Infograafi - mikä se on? Viitattu 25.7.2024.
<https://markkinoinnintrendit.fi/i-kirjaimella-alkavat-sanat-38438/infograafi/>

Oikeuslaitos. 2024. Oikeus.fi. Yleinen edunvalvonta. Viitattu 9.7.2024.

<https://oikeus.fi/edunvalvonta/pirkanmaanedunvalvontatoimisto/fi/index.html>

Oikeusministeriö. 2020a. Kehittämistyöryhmä: Edunvalvonnan käsikirja: Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmän suositukset. Viitattu 9.7.2024.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-902-5>

Oikeusministeriö. 2024b. Oikeusministeriön ja Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin tulossopimus kaudella 2023-2026. Viitattu 29.9.2024. <https://oikeusministerio.fi/strategia>

Oja, T. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021. Osaaminen näkyviin - portfolion avulla? Viitattu 19.7.2024. <https://tem.fi/blogi/-/blogs/osaaminen-nakyviin-portfolion-avulla>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-4. painos. E-kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2024. Hallitus käynnistää hankkeen työn ohessa opiskelun vahvistamiseksi. Viitattu 20.11.2024. <https://okm.fi/-/1410877/hallitus-kaynnistaa-hankkeen-tyon-ohessa-opiskelun-vahvistamiseksi>

Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. & Hyvärinen, H. 2019. Ammattina sosionomi. 3. uudistettu painos. E-kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

SOAMK. 2023. SOSIONOMI AMK-TUTKINNON KOMPETENSSIT. Viitattu 4.11.2024.

<https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2024a. Terveystieteiden ammattihenkilöiden neuvottelukunta, Sote-integraation edellyttämän osaamisen jaosto. Soteintegraation edellyttämä osaaminen: Jaoston raportti. Viitattu 29.7.2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5412-0>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2024b. Hyvän työn ohjelma - Vetoa ja pitoa sote-alalle. Viitattu 30.7.2024. <https://stm.fi/sotehenkilosto/ohjelma>

Suomen valtion työnhakupalvelu. 2024. Valtiolle.fi. Töissä valtiolla. Viitattu 30.7.2024.

<https://valtiolle.fi/fi/toissa-valtiolla/tyontekijana-valtiolla/>

Talentia ry. 2022. Arki, arvot ja etiikka, sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 9.8.2024. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

Tampereen korkeakouluyhteisö. 2024. Opinnäytetyö (ohje opiskelijalle, TAMK). Viitattu 30.11.2024. <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/tamk/opiskelu-0/opinnaytetyot/opinnaytetyo-ohje-opiskelijalle-tamk>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 8.8.2024. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012>

Valokki Desing Oy. Infograafi - kerro visuaalisesti ja nopeasti tuhat sanaa. Viitattu 25.7.2024. <https://www.valokkidesign.fi/blogi/infograafinsuunnittelu>

Valtion virkamieslaki 750/1994. Viitattu 9.7.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940750>

Kuviot

Kuvio 1: Aikajana opinnäytetyön etenemisestä	15
Kuvio 2: Opinnäytetyöprosessin vaiheet.....	17
Kuvio 3: Sähköinen portfolio	18
Kuvio 4: Substanssiosaamisen teemat	19
Kuvio 5: Asiakaslähtöisyyden teemat	20
Kuvio 6: Esihenkilö- ja tiimityön teemat	21

Liitteet

Liite 1: Infograafi omaehtoisten opintojen hyödyistä	30
--	----

Liite 1: Infograafi omaehtoisten opintojen hyödyistä

